

Iz naših kuća.

MOSTAR. Ratni dani. — Mi smo u Mostaru najosjetljivije proživjeli udarce rata i državni preokret: bombardiranje, borbu ustaša i preuzimanje vlasti.

Napetost je rasla od 27. ožujka. Na Cvjetnicu 6. travnja crkva je bila rano puna naroda. Ispovjedaonice su sve radile. U 7 sati očuje se jaki šum avijona, koji je nisko preletio iznad crkve. Čuli su se pucnji. Izletjeli smo pred samostan i pitali se, jesu li manevri ili su tudi avijoni. Uto dolete neke ženske iz Rodoča plaćući: »Eno«, kažu, »padaju bombe po Rodoču«. Bilo nam je svima jasno, to je ratni napad. Narod se uzruja, napusti crkvu i domalo se svi razidu. Avijoni su letjeli preko Mostara na aerodrom u Jasenicu. Eksplozije su se u Mostaru slabo čule. Tako je trajalo do podne. Već su stigla tri ranjenika u bolnicu. Govore, da su tri mrtva.

U 1 sat druga uzbuna. Zatim treća, četvrta... i zadnja u 9,30 sati uvečer. Bombe su padale na aerodrom, samo je jedan avion spustio dvije bombe na sjeverni logor.

7. IV. Prva uzbuna u 5,30 sati ujutro, druga u 9 sati.

8. IV. Oblačno. Samo jedna uzbuna u 9 sati.

9. IV. Prva uzbuna u 8 sati, druga u 9 uvečer. Napada nije bilo.

10. IV. U 6 sati po podne otvorimo radio Zagreb i čujemo objavu g. Slavka Kvaternika: U ime Poglavnika Dra. Ante Pavelića proglašujem Nezavisnu Državu Hrvatsku.

11. IV. Veliki petak. Služba u crkvi kao i svake godine. Seljacima je dijelio vojne puške predstojnik redarstva g. Ivo Hočeyar, da čuvaju javni red. Cijelu noć između petka i subote pucaju po gradu puške i mitraljezi. Iza 9 sati uvečer do ponoći kod g. Hočevara vijećanje najuglednijih građana triju vjera, da se izbjegnu nemiri i da se zaštiti sigurnost u Mostaru i okolicu. Na sastanak je pozvan i mp. o. provincijal.

12. IV. Velika subota. U 8 sati za vrijeme službe Božje u crkvi otvori se u gradu paljba između ustaša i vojnika. Sukobi su trajali 2 sata.

Pred 4 sata poslije podne, upravo kad je kor završavao Benedictus, zgrmi prva, druga, treća i četvrta bomba. Četiri bombe u 4 sekunde. Prva udari u dvorište iza Fazilove kuće pred crkvom, druga u Fazilovu kuću, treća u temelj ugla na pročelju zapadne crkvene lađe, četvrta u dvorište između samostana, zvonika i štale.

Bomba pred crkvom sruši pročelje zapadne lađe, obori križ s crkve, razbije potpuno tri prozora na crkvi i razdrma

svu crkvu. Pročelje crkve pukne na dva mesta s vrha do dna.

Bomba u dvorištu iskopa jamu duboku 2, 70 m, široku 10. 50 m. Polupa sve cigle na gospodarskoj zgradbi, sruši ču-murnicu i razbije na samostanu 2.500 komada cigle, tako i eternit nad glavnim oltarom i sakristijom. Na prozorima u samostanu i u zgradbi Hrvatske tiskare trebalo je popraviti 350 kvadratnih metara stakla. Kamenje od 20 kg odbacivale su bombe na krov samostana. Dva su dimnjaka srušena. Dvorište samostana bilo je puno kamenja. Tako i crkva.

Pod teškim dojmom jedva izbjegnutog gadanja i rušenja iz nedogledne visine, u mučnim časovima uvijek novih eksplozija i jedva izbjegzive smrtne pogibelji fratri se skupe pod podrumskim svodovima pred ulazom u blagavaonicu i prime od mp. o. provincijala odriješenje. Domalo se upute u obližnje župne stanove. Dušobrižnici po nalogu provincijalovu ostanu na teritoriju župe. U samostanu ostane fra Vlatko Marušić i dva sluge.

13. IV. Uskrs. U crkvi nema nikoga. U gradu sve pusto. Narod se razbjegao u okolicu ili se krije po kućama. O. provincijal i o. fra Ilija Rozić vrate se izjutra u Mostar i produžiće iza podne u Gorance. Pred večer se vrati o. gvardijan sa Širokog Brijega.

14. IV. i 15. IV. u Ilićima i Čimu borbe između ustaša i vojske. Oko podne 15. IV. vojnici i četnici zapale oko 150 kuća u Ilićima, Čimu i Rodoču. Toga dana nadu na Bakšimu u Ilićima Dra. fra Leona Petrovića, uzmu ga za taoca i pod večer ga odvedu u armijski zatvor.

16. IV. puste o. fra Leon, koji je dalje zajedno s Drom. Cvjetanom Spuževićem vodio pregovore za primirje među objema strankama. Primirje je potpisano u 5 sati po podne na Žovnici. Uvečer oko 8 i po sati dodu Talijani preko Širokog Brijega i 5 sati kasnije Nijemci. Jugoslavenska vojska počela je iza 6 sati po podne napuštati Mostar.

Slijedećih dana vodi se borba za opskrbu i prehranu. Mesečina nema, pekare ne rade, trgovine zatvorene. Što je najgore, naoblaci se, a crkva, samostan i štala otkriveni.

Popravci. — O. gvardijan nađe cigle za samostan i eternit za crkvu tako, da ni crkva ni samostan nisu kisnuli. Štala je ostala nepokrivena puna 4 mjeseca. Cigle nije bilo u Mostaru, a nije se mogla sa strane naručiti, jer je bio porušen most u Bosanskom Brodu.

Ponovno prekrivanje krova nad sakristijom, popravci krova na crkvi, popravak sata u zvoniku i zatvaranje prozora na glavnom oltaru običnim staklom stajalo je 17.293 kune. Popravak krova i prozora na samostanu 11.670 kn. Popravak

štale 14.491 kn. Srušeni ugao na pročelju crkve zatvoren je privremenim zidom.

Katolička dačka društva. — Želimo li narod sačuvati vjeren Bogu i Crkvi, moramo najveću brigu posvetiti katoličkomu uzgoju daštva. Mostarski su franjevci počeli 1907. s organizacijom katoličkih daka. Otada do danas radi organizacija katoličkih daka u Mostaru pod raznim imenima i dala je iz svoje sredine mnogo istaknutih katoličkih ličnosti. Zadnjih nekoliko godina radi mostarsko katoličko daštvo pod imenom »Domagoj«. Organizirani su učenici i učenice svih srednjih škola. Zasebno rade muški i ženski »Domagoj«. Muških članova broji društvo preko 100, isto toliko ženskih. Odijeljeno rade daci viših i nižih razreda. Viša i niža organizacija »Domagoja« dijeli se u sekcije: misijska, literarna, apologetsko-filozofska, glumačka. Na sastancima svake nedjelje drže se predavanja vjerskog, nacionalnog i socijalnog sadržaja. Zajedničku sv. isповјед i pričest imaju daci svakog mjeseca. Godišnje priređuju veliku zabavu u Hrvoju i akademiju dačkog dana na Bezgrješno Začeće.

Treći red. — Nije bilo izvanrednih pothvata ni svečanosti, ali uprava trećoredske općine nije propustila nijedne uobičajene ili propisane dužnosti. Skupština je držano 11, jedna je propuštena za vrijeme ratnih nemira o Uskrsu. Skupštini prisustvuje nekoliko stotina trećara. Upravitelju je osobita briga u mahalama pronaći, uzgojiti i zaposliti poduzetnije članove i članice, koji će sačinjavati župni odbor i biti posrednici preporodnog utjecaja Trećeg reda u svojoj okolini.

Umrlo je 6 članova. Za svakoga je plaćena po jedna prešna misa, kojoj je prisustvovalo po nekoliko trećara. Isto toliko je djevojaka primljeno. Članovi su plaćali po 5 kuna članarine. Iz društvene milostinje podijeljena je oveća potpora nekolicini siromašnih trećara.

Treći red bi imao i mogao dati gradu i selu daleko više nego danas daje.

Društvo sv. Ante. — Osnovano je u godini 1931. i namijenjeno je seoskoj omladini muškoj i ženskoj. Jači porast društvo je doživjelo za petgodišnjeg vodstva duhovnika o. fra Drage Stojića, koji je omladinu privikavao na mjesecnu sv. isповјед i pričest, na redovito pohadanje sv. mise i na kućnu molitvu, a s druge strane zaštićivao je od natruha komunizma, vjerskog nehaja i nemoralja.

Muških članova ima 117, ženskih 103, ne računajući pomladak. Na mjesecnim isповijedima i pričestima bilo ih je u godini 1941. prosječno preko 100. Na mjesecnim sastancima duhovnik održi predavanje, a bude obično još referat kojega člana ili članice. Novi duhovnik o. Bosiljko Vukojević uveo je k tomu deklamacije za pomladak. Takovih je sastanaka bi-

HERCEGOVINA FRANCISCANA

ZA NUTARNJI ŽIVOT I VEZE ČLANOVA
HEREGOVAČKE FRANJ. PROVINCije

SVEZAK V.-1941.

ČAS ZOVE.

Nakon susreta sa Samaritankom, prije izbora apostola, prije slanja 72 učenika neiscrpivoj revnosti božanskog Spasitelja lebdi pred očima opet i opet slika velike i zrele žetve. »Žetva je velika, ali je radnika malo« (Mat. 9, 37; Luk. 10, 2). »Podignite svoje oči i vidite njive, kako su već bijele za žetvu«. »Jer je u tom istinita riječ, da je drugi koji sije, a drugi koji žanje. Ja sam vas poslao, da žanjete, gdje se vi nijeste trudili, a vi ste u posao njihov unišli« (Iv. 4, 35; 37, 38). I dok na zrijanje poljskih usjeva treba 4 mjeseca čekati, sjeme riječi Isusove donosi brže plod: Samaritanka prepoznaće u Židovu Gospodina, proroka i Krista, a Sihemljani na vijest Samaritanke o njem pozivlju ga da ostane kod njih i pozdravljuju ga kao Spasitelja svijeta.

Na izloženom i nesmirenom tlu Hercegovine sijali su sinovi sv. Franje vjekovima evandeosko sjeme zalijevajući ga, osim znojem, u znatnoj mjeri krvlju i suzama. Dragocjena i sveta, teško i dugo čuvana baština predana je u ruke nama, današnjem pokoljenju, djeci razmaženog vremena, koje u mnoštvu modnih idola, u vrtlogu trenutnih struja i jeftinog blještavila zaboravlja temeljne, najbitnije, nezamjenljive potrebe opstanka. Sjeme riječi i milosti Božje padalo je iz ruku i naših pretčasnika na put, na plitki krš, u trnje, ali bilo je i rodne, duboke i uredene zemlje, koja je mimo očekivanje nosila 30—,60 — i 100-struki plod. Od nekih 20.000 katolika u Hercegovini prije 100 godina ima nas danas, poglavito u vezi s razvojem naše provincije, blizu 200.000. Primjer, da usput spomenem, mirne i besprijeckorne ekspanzije narodnog posjeda. Mi današnji hercegovački franjevci svi, svaki na svom mjestu, pozvani smo, da dosadašnji snažni razvoj kraljestva Božjeg među nama ne pustimo da oslabi ili da se prekine, nego da tomu pobjedonosnom razvoju osiguramo više